

UNITAT DIDÀCTICA

estima el valencià

La terra

LA TERRA

Visca la terra davant del mar,
l'arena groga, els berenars,
visca la terra i el meu balcó,
la pedania de Borbotó.

Visca la terra que treballa
a manotades el meu iaio,
la veu dolceta de la iaia,
els cosins i les veïnes.

Visca la burra que la llaura,
el xop a l'ombra de la quadra,
visca la séquia plena d'aigua,
les carxofes i la dacsà.

Visca les xufes verdes d'Alboraia,
visca les figues tendres, la muntanya,
els melons d'Alger, ma casa,
els melons d'Alger, ma casa.

Visca la terra on vaig afonar
aquell estiu davall del fang
la barraqueta del Perelló,
les tomaqueres i els pimentons.

Visca la terra davant del mar,
l'arena groga i els berenars,
visca la terra i el meu balcó,
la pedania de Borbotó.

Visca les xufes verdes d'Alboraia,
visca les figues tendres, la muntanya,
els melons d'Alger, ma casa,
els melons d'Alger, ma casa.

ESCOLTEM, PARLEM I LLEGIM

Abans d'escoltar la cançó feu un rogle en la classe i parleu sobre les qüestions següents:

- Teniu un hort a casa? I a l'escola?
- Sabeu com creixen les tomaques? I els pimentons?
- Penseu que és important que hi haja llauradors i llauradores que treballen la terra?
- ¿On compreu les verdures, al supermercat o en fruiteries i verduleries del barri?

— Escolteu la cançó. Canteu-la i balleu-la!

— Feu una posada en comú i expresseu oralment què us suggereix la música i què penseu del que diu la lletra.

- De què parla?
 - De la terra
 - De l'alegria
 - De la família
 - Del mar
 - De la vida
 - De totes les anteriors
 - Altres _____

Hi ha estrofes cantades i estrofes recitades. Penseu que té algun significat?

— Jogueu amb el text:

★ De manera individual o en petits grups llegiu el poema/cançó:

- Amb alegria
- Amb força
- Amb veu "dolceta de iaia"
- Amb veu "de iaio"
- Cantant un rap
- A "càmera lenta"

★★ Poema compromés: endevina endevinalla!

- Primer, torneu a llegir el text individualment
- Després, formeu grups de tres o quatre persones i trieu, secretament, una situació per a representar. Aquestes us poden servir d'exemple, però la imaginació és vostra:
 - Esteu damunt d'una burreta llaurant el camp.
 - Teniu la boca plena, plena, de xufes.
 - Heu menjat un pimentó coent.
 - Esteu en el balcó de Borbotó i voleu que us senta la veïna d'enfront.
- Prepareu durant un temps la lectura: personatges, situació... La lectura ha de deixar clara la situació que esteu representant.
- Els companys i les companyes han d'endevinar què us passa mentre llegiu.

★★★ Versos en espill

- Organitzeu-vos en classe per parelles i repartiu una estrofa diferent a cada parella.
- Llegiu individualment l'estrofa que us correspon. Podeu assajar-ne la lectura en veu alta sense alçar massa la veu fins que tingueu memoritzada l'estrofa. Jugueu, si us ve de gust, amb la veu i l'entonació, amb les emocions.
- En parella, una persona (A) recita i l'altra (B) s'hi situa enfront. Al mateix temps que recita, A realitza accions que tinguen a veure amb el que està dient i B, com una imatge d'espill, imitarà les accions i els gestos d'A. Quan acabeu, intercanvieu els rols.
- A partir d'ací podeu seguir jugant i afegir complicació al joc: canviar un espill per a ser l'ombra -i situar-vos-hi darrere-, cantar la cançó i crear una coreografia...

COMPRENEM, EXPRESSEM I INVESTIGUEM

- Coneixes totes les paraules de la cançó? En cas de dubte, pregunta a la mestra o al mestre o busca-les al diccionari.

- Què és un xop?
 - Una persona intel·ligent.
 - Un arbre de copa irregular. Un pollancre.
 - Una persona mullada.
- I una pedania?
 - Un nucli de població situat dins d'un terme municipal major.
 - Una bicicleta que funciona a pedals.
 - l'Horta Nord.
- I una séquia?
 - Límit d'un lloc. Frontera.
 - Temporada sense pluja.
 - Canal excavat en terra que s'utilitza per a regar camps.
- En la cançó s'expliquen moltes vivències personals del poeta. Com ho sabeu?
 - Està escrit en primera persona.
 - Parla del futur.
 - Està escrit com si fora un viatger o una viatgera.
 - Descriu coses viscudes.
 - Escriu amb estima.

- Justifica les respostes posant exemples del poema/de la cançó:

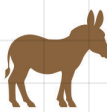

— Escriu davall de cada imatge la paraula que hi correspon:

Carxofa Dacsca Figes Xufa Meló d'Alger Tomaca Pimentó

— Quins d'aquests elements NO trobarem a l'horta:

— Amb el nom dels elements que t'han quedat, inventa't una història breu i conta-la a la resta de la classe.

— Torna a escoltar la cançó, i sense mirar-ne la lletra, completa les paraules que falten:

Visca la _____ davant del _____,

l' _____ groga, els _____,

visca la _____ i el meu _____,

la pedania de _____.

Ara completa l'estrofa amb les paraules que tu vulgues:

Visca la _____ que _____

a _____ el meu _____,

la veu dolceta de la _____,

els _____ i i les _____.

Totes les estrofes de la cançó comencen amb les mateixes paraules. Quines són?

— L'**anàfora** és la repetició de la mateixa paraula o grups de paraules al començament de versos o estrofes. És un recurs que s'utilitza per a reforçar el sentit d'un poema o per a donar-li ritme, com en la cançó popular:

Plou i fa sol,

les bruixes es pentinen,

plou i fa sol,

les bruixes porten dol.

Les anàfores són *figures retòriques*.

— Identifica les anàfores en aquests poemes de Lola Casas i de Vicent Andrés Estellés:

El Gegant del cel,
per ben tou dormir,
infla matalassos
d'escuma i setí
El Gegant del cel
s'ha fet una orquestra
dins d'un núvol fosc
tot ple de tempesta.
A dins hi ha posat
els llamps i la pedra
els trons,
 el fort vent,
i la pluja feresta

Un entre tants com esperen i callen.
Un entre tants.
Un entre tants com esperen, treballen.
Un entre tants.
Un entre tants com esperen, badallen.
Un entre tants.
Un entre tants.
Un entre tants com esperen, gemeguen.
Un entre tants.
Un entre tants com esperen, s'ofeguen.
Un entre tants.
[...]

Ara torna a la cançó. La repetició és sempre igual? Varien les paraules o les estructures? Quines es mantenen sempre?

— A partir de l'estructura d'aquesta estrofa fes una versió personal:

Visca la terra davant del mar,
l'arena groga i els berenars,
visca la terra i el meu balcó,
la pedania de Borbotó.

— En grups de quatre o cinc persones, creeu i reciteu o canteu un poema amb les estrofes noves.

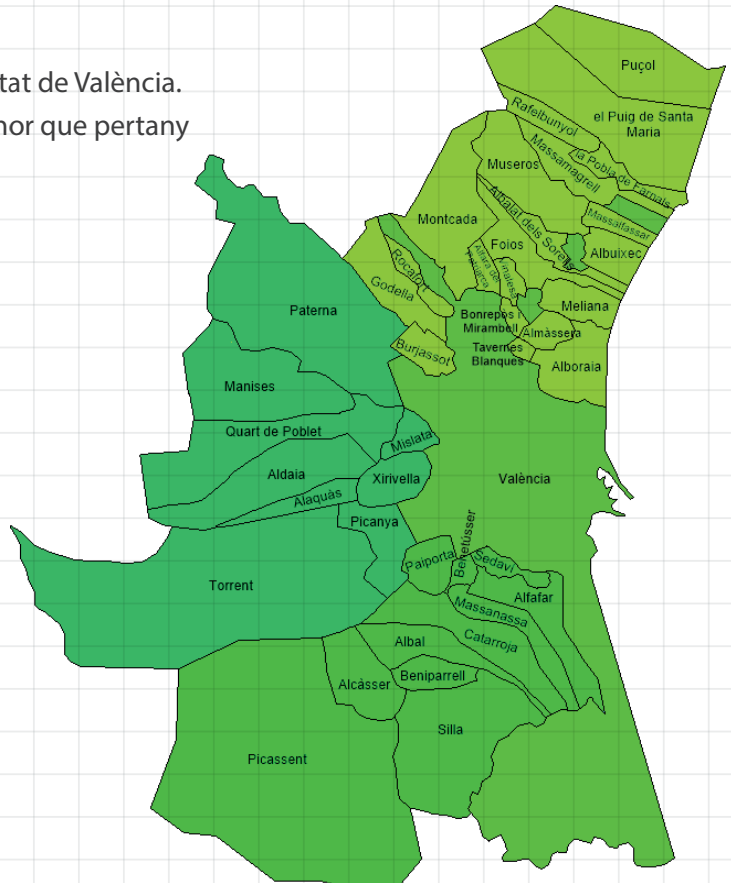
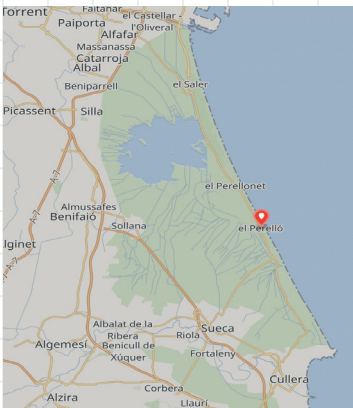
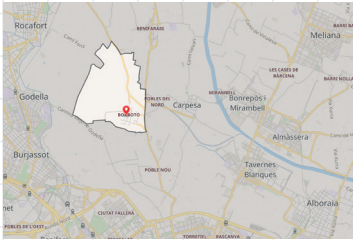
— És moment de crear i de compartir experiències. Explica algun record de quan eres més menut o menuda. Pots buscar alguna foto i contar com recordes eixe moment, què senties, amb qui estaves... O pots aprofitar per a parlar amb algun membre de la teua família i que et conte alguna vivència d'infància o de joventut. Prova de fer-ho en forma de poema. T'hi animes?

APROFUNDIM

Busca en un mapa els llocs que cita la cançó: Borbotó, Alboraià i el Perelló. Has de tindre en compte, però, que:

- Borbotó és una pedania de la ciutat de València.
- El Perelló és una entitat local menor que pertany al municipi de Sueca.

<https://www.uv.es/catedra-horta-valencia/ca/historia-paisatge-horta/paisatge-horta/comarca-horta.html>

- Quines poblacions són veïnes de Borbotó?
- Per quins pobles has de passar per a arribar al Perelló?
- Alboraià té platja?

■ Alboraià i Borbotó pertanyen a la comarca de l'Horta. El Perelló (Sueca), a la Ribera Baixa.

■ Abans de continuar, posa't a prova i mira si ets capaç de dir si són vertaderes (V) o falses (F) les afirmacions següents:

- La comarca de l'Horta de València és la menys poblada del territori valencià.
- Es diu l'Horta perquè s'hi cultiven cereals i oliveres.
- L'Horta es divideix en tres subcomarques: l'Horta Nord, l'Horta Sud i València ciutat.
- L'Horta limita al sud amb la mar Mediterrània.
- A l'Horta es cultiven cítrics (mandariners i tarongers dolços), hortalisses i també arròs.

Les has encertades totes? Enhorabona! Ara continua!

* F/F/V/V

Investiga: busca informació sobre les nostres comarques.

Alerta! Des de 2023 algunes comarques han patit variacions: les comarques del nord i l'Horta.

- Què són les comarques?
- Quantes n'hi ha?
- En quina comarca vius?
- Coneixes la comarca de l'Horta?
- L'Horta és una comarca molt poblada dividida en diverses subcomarques. Com es diuen?
- Escriu el nom de tres pobles de l'Horta Nord.
- Quina altra comarca apareix en la cançó?
- Escriu el nom de tres pobles de la teua comarca.
- _____
- _____
- _____

Entre tota la classe, organitzeu una exposició sobre les comarques del País Valencià: característiques del paisatge, pobles importants, art, gastronomia, festes populars, tradicions... Veureu com de ric i preciós és el nostre territori.

CREEM

Fem un xicotet hort a l'aula? És molt fàcil reproduir arrels i tubercles a classe!

1. Porteu de casa, o compreu al mercat, nap, xirivia, safanòria, carlota, ceba, fenoll, napicol, remolatxa i col xinesa.

Amb una de cada n'hi ha prou. I no us preocupeu si us en falta algun!

Fenoll

Carlota

Remolatxa

Xirivia

Ceba

Napicol

Safanòria

Nap

Col xinesa

2. Busqueu una safata no massa fonda.
3. Talleu les arrels i els tubercles per la part més grossa que és la que té les fulles.
4. Traieu-ne les fulles, si n'hi ha, perquè veurem com tornen a créixer.
5. Col·loqueu les arrels i els tubercles amb la corona cap a dalt en una safata amb una mica d'aigua i no deixeu que la safata es quede seca.

Aniran fent fulles i també arrels. Després, podeu plantar arrels i tubercles en un test o a terra i observar com creixen amb el pas dels dies.

1. Talleu les arrels i els tubercles i poseu-los amb aigua dins d'una safata.

2. Deixeu uns dies sense deixar que s'assequen.

3. Quan ja han fet una mica de fulla traspasseu-los a terra o al test.

ESTIREM EL FIL

Ja sabeu que l'Horta és una comarca, però l'horta també és la terra que produeix els productes que comprem i amb els quals ens alimentem: tomaques, pebres, albergínies...

Una de les coses més importants que passen a l'horta és la relació dels homes i les dones amb la terra. Mireu aquest documental:

La saviesa de l'horta

El documental [Savis de l'horta](#), del documentalista David Segarra, explica:

“En un món confús i en crisi descobrim els últims savis allà on menys ho imaginàvem: entre els vells llauradors i llauradores de l'horta valenciana.

Savis de l'horta recupera les històries i experiències d'homes i dones llauradores de l'horta de València. A través d'ells descobrim un món cultural, humà i geogràfic oblidat per la societat moderna. Històries que guarden un missatge universal, i molt actual, sobre l'experiència humana. És un documental per a reflexionar sobre l'art de viure i d'estimar-se la vida.”

<https://www.youtube.com/watch?v=wGt21e7prz8&list=PLITDzC0Oh8YPMowDuv1ekK09kskJUFaJg&index=10>

Les persones que es dediquen a la terra necessiten viure dignament del seu treball. Alguns dels mitjans que tenen per a poder-ho fer són les cooperatives agràries, els grups de consum o "la tira de comptar".

La "tira de comptar"

És una forma de vendre que instauraren els agricultors àrabs al segle XII i que Jaume I va regular en els Furs en 1238. Consisteix en un espai reservat en els mercats valencians per a la venda del producte que ve directament del llaurador o llauradora de l'horta valenciana. Aquesta pràctica és la base del que anomenem *sobirania alimentària*.

<https://www.youtube.com/watch?v=Qc1TDT8lBm4>

<http://sobiraniaalimentariapv.org/la-tira-de-comptar-mercat-en-resistencia/>

Us proposem que dividiu la classe en tres grups.

- ★ Un grup investigarà "La tira de comptar", una institució típica valenciana.
- ★ L'altra s'informarà de la vida a l'horta valenciana.
- ★ L'altre buscarà informació sobre els productes de proximitat que es conreen a l'Horta o als voltants de la comarca on viviu.

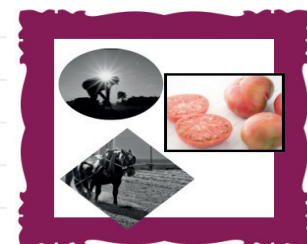
Amb tot això, trieu una d'aquestes propostes, o totes tres!, per a compartir el que heu après:

Feu la presentació en format de vídeo.

Porteu a l'escola els productes de proximitat i tasteu-los.

Feu un mural amb una cartolina, dibuixos, fotos...